

Atlases jako poskytovatel služby ve federacích

Procházka M., Feit J.

Hypertextové atlasy dermatopatologie, fetální a novorozenecké patologie obsahují velké množství obrázků ve vysokém rozlišení a k nim přidružené popisné informace. V době vzniku byly první atlasy poskytovány na Internetu bez jakýchkoliv omezení. S růstem počtu uložených objektů rostl nejen počet zájemců, ale začali se objevovat i lidé, kteří se snažili atlas bez vědomí autora zkopírovat a následně snímky (ale i popisy) vydávat za vlastní. Byli jsme proto v první fázi nuceni zavést registraci uživatelů, jejíž součástí bylo mimo jiné vygenerování uživatelského jména a hesla pro přístup k atlasům. Tímto byl problém technicky vyřešen, ovšem za cenu vyšší složitosti přístupu pro legitimní uživatele. Ti si teď byli nuceni pamatovat své přístupové údaje. Snaha minimalizovat administrativní zátěž uživatelů při udržení kontroly přístupu nás přivedla ke konceptu federací. Federace v tomto kontextu znamená seskupení poskytovatelů identit a poskytovatelů služeb do jednoho celku, kde si jednotlivé entity věří. Poskytovatel identit je například universita, která spravuje údaje svých zaměstnanců a studentů. Poskytovatel služeb je webová služba, která uživatelům něco nabízí a potřebuje, aby se uživatel ke službě autentizoval. Pro přístup ke službě používá uživatel přihlašovací údaje, které běžně používá ve své domovské instituci. Systém je přitom koncipován tak, že uživatelské přihlašovací údaje nejsou zpřístupněny poskytovateli služby -- ten si je nemusí pamatovat ani přes něj nemohou být zcizeny -- ale speciální webové službě, provozované jeho domovskou organizací (poskytovatelem identity). Poskytovatel služby se dozví pouze výsledek ověření identity -- jedná či nejedná se o osobu, kterou poskytovatel zná nebo nezná -- a případně dostane další dodatečné informace (např. zda se jedná o zaměstnance či studenta), ale nedozví se konkrétní identitu osoby. Systém je přitom nastaven tak, že v případě potíží (např. zneužití služby) je možné konkrétní osoby ve spolupráci s poskytovatelem identit dohledat (nejde tedy o anonymní přístup). V akademickém prostředí po celém světě vznikají národní akademické federace, které sdružují akademické instituce jako poskytovatele identit. Jako poskytovatelé služeb jsou nejenom webové služby z akademického prostředí, ale i komerční poskytovatelé. Proto jsme se rozhodli, že nabídneme atlasy jako poskytovatele služeb do těchto federací. Ukázalo se ovšem, že se jedná o natolik nový záměr, že v řadě národních federací jsme byli první přeshraniční služba, což s sebou v řadě případů přineslo další organizační i technické problémy, které bylo nutno vyřešit. V současné době jsou atlasy zapojeny do osmi produkčních federací a do dvou testovacích. Jednání s dalšími federacemi pokračují. Ke dni zaslání abstraktu bylo v atlasech evidováno přes 8100 uživatelů, z čeho je přes 300 uživatelů z různých národních federací. Relativně malé číslo je způsobeno zatím nedostatečným počtem zapojených lékařských fakult a zdravotních zařízení do národních federací. Situace se ale postupně mění a počet uživatelů přistupujících k atlasu přes federace trvale roste, i díky tomu, že tito uživatelé si nemusí pamatovat nové přihlašovací údaje (ani prozrazovat stávající). V článku přiblížíme podrobněji koncept federací a popíšeme postupy a problémy, se kterými jsme se potkali při zapojování atlasů do federací. Popsané postupy mohou sloužit ostatním poskytovatelům služeb nejen z lékařského prostředí jako návod jak zpřístupnit svoji službu netriviálnímu množství uživatelů.